

укових інтересів полягав у дослідженні історії, економіки (перш за все торгівлі та ремесел), релігії та культури античної Ольвії. Вона також плідно вивчала різні категорії матеріальної культури: амфору тару, інші види кераміки, теракоти, скульптуру, написи тощо. Н.О. Лейпунська є автором десятка індивідуальних та колективних монографій, понад сотні наукових статей. Всі її роботи є безумовним та неоціненним внеском у науку.

Ніна Олександрівна брала участь у багатьох міжнародних конференціях, зокрема закордонних (Данія, Грузія, Греція, Польща, Румунія, Франція тощо). Її ім'я широко відоме в наукових колах з античної проблематики.

З 1953 р., ще зі студентських років, Н.О. Лейпунська почала працювати в Ольвійській археологічній експедиції. З 1972 по 2006 р. вона

керувала роботами на різних, але завжди дуже важливих, ділянках Верхнього та Нижнього міста Ольвії. Результати цих робіт знайшли відображення у публікаціях та наукових звітах. Зараз вже підготовлена до друку в Данії колективна монографія за матеріалами розкопок на ділянці НГС, основними авторами якої є Н.О. Лейпунська та С.Д. Крижицький. Обов'язково буде підготовлено та видано і останню монографію за результатами робіт у Центральному кварталі Ольвії, над якою Ніна Олександрівна останнім часом багато працювала.

В останній шлях її проводжала велика кількість людей, які принесли багато квітів, переважно троянд, які вона любила. Всім нам буде дуже не вистачати цієї надзвичайної, мудрої, душевно багатої жінки. Вічна їй пам'ять.

В.В. КРАПІВІНА

ПАМ'ЯТІ ВОЛОДИМИРА КУЗЬМИЧА МІХЕЄВА

24 грудня 2008 року, майже через місяць після свого 71-річчя, пішов з життя відомий археолог-медієвіст, вчений та педагог Володимир Кузьмич Міхеєв. Він народився 12 листопада 1937 р., 1955 року в Харкові закінчив СШ № 4, а 1960 р. — історичний факультет Харківського державного університету. Із студентських років і до 2001 р. (понад 40 років) його життя та доля були пов'язані з Харківським університетом. Володимир Кузьмич працював лаборантом Археологічного музею ХДУ (1959–1965 рр.), був аспірантом кафедри стародавньої історії та археології (1964–1967 рр.), викладачем цієї кафедри (1965–1969 рр.), потім старшим викладачем (1969–1975 рр.), в 1975 р. його було затверджено у вченому званні доцента. Після реорганізації кафедри стародавньої історії та археології Володимир Кузьмич працював на посаді доцента на кафедрі історіографії, джерелознавства та археології (1977–1982 рр.), у зв'язку із роботою над докторською дисертацією перейшов на посаду старшого наукового співробітника цієї ж кафе-

дри (1982–1984 рр.), виконував обов'язки заступника декана історичного факультету з наукової роботи (1987–1991 рр.), потім — професор кафедри історіографії, джерелознавства та археології (1990–2001 рр.), завідувач цієї ж кафедри (1991–2001 рр.), проректор ХНУ ім. В.Н. Каразіна з навчальної роботи (1997–1999 рр.). Із 1999 р. Володимир Кузьмич почав активну співпрацю з Східноукраїнською філією Міжнародного Соломонового університету, в 2000 р. організував Міжнародний Центр хозарознавства, а в 2002 р. перейшов до Східноукраїнської філії МСУ на посаду завідувача кафедри історії, яку і очолював до останніх хвилин свого життя.

Таким чином, життя професора В.К. Міхеєва міцно пов'язано з педагогічною діяльністю. Він викладав археологію, історію первісного суспільства та різноманітні спецкурси для студентів-археологів. Викладання навіть складних наукових дисциплін або окремих проблем доносилось до студентів легко, але без втрати науковості. Майже спочатку викла-

дацької діяльності Володимира Кузьмича студенти факультету заговорили про нього як про молодого талановитого лектора. Отримати такий відгук від студентів було дуже не просто у часи, коли поряд із ним працювали такі відомі фахівці як К.Е. Гриневиц та А.П. Ковалівський, С.І. Сидельников, С.М. Королівський, В.І. Астахов та Б.А. Шрамко. Особливу увагу професор В.К. Міхеєв приділяв студентам, у яких був науковим керівником. Він ніколи не тиснув на них при виборі теми наукового дослідження (доповіді, курсової чи дипломної роботи), але, враховуючи їх побажання, допомагав правильно сформулювати назву та структуру роботи. Студенти й аспіранти Володимира Кузьмича завжди вільно користувалися літературою з його особистої бібліотеки. За часи педагогічної діяльності професора В.К. Міхеєва під його керівництвом було захищено вісім кандидатських та одна докторська дисертація.

1968 року В.К. Міхеєв захистив кандидатську дисертацію «Основные ремесленные производства болгаро-аланского населения Подонья в VIII—X вв.» (Харківський державний університет, науковий керівник — проф. Б.А. Шрамко). 1986 року захистив докторську дисертацію «Экономические и социальные отношения у населения салтово-маяцкой культуры Подонья — Приазовья (середина VIII — середина X вв.)» (Київ, Інститут археології АН УРСР).

Володимир Кузьмич відомий науковій спільноті як активний та плідний польовий археолог, який протягом майже півсторіччя займався дослідженням пам'яток лісостепового варіанту салтово-маяцької культури. Під керівництвом В.К. Міхеєва було досліджено такі уні-

кальні пам'ятки як могильники салтівської культури Заліман (1969 р.), Суха Гомольша (1974–1982 рр.), Старий Салтів (1982 р.), Червона Гірка (1984–1994 рр.), Червона Гусарівка (1994–1998 рр.), городище, селище та могильник біля с. Маяки Донецької області, могильник у с. Метайлівка (2000–2004 рр.), селище у с. П'ятницьке (2006 р.) та багато інших археологічних пам'яток Харківщини.

Видатна дослідниця хозарської археології С.О. Плетньова вказувала на непересічну роль В.К. Міхеєва, відзначаючи його як найбільш діяльного археолога, котрий займався дослідженням салтово-маяцької культури верхів'я Сіверського Дінця та зробив одне з найважливіших відкриттів на цій території, пов'язавши могильники з трупоспаленнями в урнах, що були виявлені на цій території, з відомим раніше Новопокровським могильником, а також близькими типологічно могильниками, відкритими у Східному Причорномор'ї і Передкавказзі. Так, В.К. Міхеєв, на думку дослідниці, виявив новий етнос, який раніше був невідомий і який потрібно вписати до здавалося б повної картини життя Північно-Західної Хозарії.

Час, вільний від польових досліджень та викладацької діяльності, Володимир Кузьмич присвячував аналізу та публікації здобутих в полі матеріалів. Він є автором близько 120 наукових, науково-популярних та методичних праць. Серед них монографії: «Справочник по археологии Украины: Харьковская область» (Київ, 1977, у співавторстві), «Подонье в составе Хазарского каганата» (Харків, 1985), «Археология железного века Восточной Европы (древние славяне)» (Белгород, 1989, у співавторстві), «Археологические памятники Белгородской области». Вып. 1, 2, 3 (Белгород, 1992, 1993, 1995, у співавторстві) та навчальний посібник «Археология залізного віку Східної Європи» (Харків, 2000, у співавторстві), «Население Хазарского каганата в памятниках истории и культуры. Сухогомольшанский могильник VIII—X вв.» (Київ — Харків, 2006, у співавторстві).

Володимир Кузьмич планував найближчим часом завершити наукову обробку та здійснити монографічну публікацію матеріалів могильників у с. Червона Гірка та Червона Гусарівка, але, на жаль, смерть не дала здійснитися цим творчим задумам. Фізичне життя людини, вченого має припинитися — це закон життя, але пам'ять про нього залишиться в його звітах, наукових працях і серцях численних учнів, колег та близьких людей.

В.С. АКСЬОНОВ, О.О. ТОПТИКА